

Art. 12 konstytucji hiszpańskiej stanowi, że obywatele Hiszpanii osiągają pełnoletniość w wieku 18 lat. W Hiszpanii za nieletnich/małoletnich/dzieci uznaje się wszystkie osoby poniżej 18. roku życia.

1. Zdolność procesowa dziecka

Aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód w Hiszpanii musi mieć ukończone 18 lat.

Samodzielnie sprawę do sądu mogą również wnieść małoletni uwolnieni spod władzy rodzicielskiej. Co do zasady status osoby uwolnionej spod władzy rodzicielskiej uzyskuje się po ukończeniu 18. roku życia lub w wieku 16 lat – na podstawie zezwolenia sądowego, za zgodą rodziców lub poprzez zawarcie małżeństwa. W niektórych regionach status ten można uzyskać w wieku 14 lat.

Zgodnie z ustawą regulującą odpowiedzialność karną nieletnich w Hiszpanii minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 14 lat. Środki stosowane wobec dzieci, które nie osiągnęły minimalnego wieku odpowiedzialności karnej (w Hiszpanii – dzieci poniżej 14. roku życia), mają charakter dobrowolny lub polegają na umieszczeniu w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Sądy ds. nieletnich: jak wynika z ustawy organicznej nr 5/2000 z dnia 12 stycznia regulującej odpowiedzialność karną nieletnich, sprawy o przestępstwa i wykroczenia popełnione przez osoby powyżej 14. roku życia, które nie ukończyły jednak 18. roku życia, rozpoznają wyspecjalizowane sądy zwane *Juzgados de menores*. Postępowania karne przeciwko nieletnim sprawcom przestępstw prowadzą wyspecjalizowani sędziowie/prokuratorzy.

Za obronę praw przysługujących nieletnim na mocy przepisów odpowiada prokuratura. Środki, jakie można zastosować wobec nieletnich sprawców przestępstw w wieku 14–18 lat, określono w specjalnej ustawie (ustawa organiczna nr 5/2000 z dnia 12 stycznia regulująca odpowiedzialność karną nieletnich).

Jeżeli sprawca czynu zabronionego nie ukończył 14. roku życia, wspomniana ustawa organiczna regulująca odpowiedzialność karną nieletnich nie ma zastosowania. W takim przypadku stosuje się określone artykuły kodeksu cywilnego oraz pozostałe obowiązujące przepisy.

W sprawach, w których dzieci występują w charakterze pokrzywdzonych przestępstwami lub świadków przestępstw, rozpoznawanych przez sądy powszechne, prawo przewiduje szczególne gwarancje w zależności od wieku dzieci. Na przykład dzieci szczególnie narażone na zagrożenia składają zeznania w obecności wyspecjalizowanych psychologów. Zeznania te nagrywa się, aby uniknąć konieczności ich powtarzania w sądzie, a w każdym razie aby zapobiec konfrontacji wzrokowej między dzieckiem a domniemanym sprawcą czynu.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych: sądy pierwszej instancji (*Juzgados de Primera Instancia*) rozpoznają powództwa dzieci na podstawie prawa cywilnego procesowego. Funkcjonują ponadto wyspecjalizowane sądy cywilne rozpoznające wyłącznie sprawy rodzinne, które noszą nazwę sądów rodzinnych (*Juzgados de Familia*).

Prokuratura może uczestniczyć w cywilnym postępowaniu sądowym z udziałem dzieci lub osób niepełnosprawnych do czasu wyznaczenia dla nich kuratora procesowego.

Chociaż co do zasady małoletni nie mają zdolności do samodzielnego wszczęcia postępowania cywilnego, ustawa przewiduje obowiązek wysłuchania małoletniego w sytuacji, gdy środek może mieć wpływ na jego interesy, a małoletni jest wystarczająco dojrzały, by wyrazić swoją opinię, jak również w każdym przypadku, jeżeli małoletni ukończył 12. rok życia.

W postępowaniach w sprawach o rozwód lub separację sąd zawsze kieruje się dobrem dziecka.

Dzieci mogą uczestniczyć w postępowaniach administracyjnych dotyczących: ochrony dziecka, przysposobienia, azylu, migracji, zdrowia, edukacji i kar administracyjnych.

3. Środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

Ogólnie rzecz biorąc i w odniesieniu do wszystkich jednostek terytorialnych posiadających własny zbiór przepisów, w celu uniknięcia przewlekłości postępowań z udziałem małoletnich/nieletnich ustawa organiczna nr 1/1996 z dnia 15 stycznia o ochronie prawnej małoletnich/nieletnich (LOPJM) stanowi, że w postępowaniach sądowych lub administracyjnych stawiennictwo lub przesłuchanie małoletniego/nieletniego traktuje się priorytetowo. Czynność taką należy przeprowadzić w sposób dostosowany do sytuacji małoletniego/nieletniego i poziomu jego rozwoju, w stosownych przypadkach korzystając z pomocy wykwalifikowanych specjalistów lub biegłych, zapewniając poszanowanie prywatności małoletniego/nieletniego, używając zrozumiałego dla niego języka, stosując formę dostępną i dostosowaną do okoliczności, przedstawiając mu treść pytań oraz pouczając go o skutkach złożonych przez niego zeznań /wyjaśnień oraz zapewniając pełne poszanowanie wszelkich gwarancji procesowych.

Sprawy karne: stosowane środki z zakresu prawa i polityki różnią się w zależności od okoliczności: dziecko jako pokrzywdzone przestępstwem i dziecko jako sprawca przestępstwa.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych: powód może zwrócić się do sądu o zastosowanie środka tymczasowego. Co do zasady dzieci nie mogą same występować do sądu o zastosowanie środków tymczasowych – w tym celu muszą je reprezentować przedstawiciele ustawowi.

W przypadku uczestnictwa dzieci w postępowaniu w sprawach rodzinnych sąd postanawia o zastosowaniu środków tymczasowych, takich jak: środki regulujące kwestię pieczy nad dzieckiem, wyżywienia dziecka, kontaktów z dzieckiem, wsparcia finansowego dziecka itp., zasadniczo przed wydaniem orzeczenia, kierując się dobrem dzieci, których dotyczy postępowanie.

4. Mechanizmy i procedury wsparcia dzieci a dobro dziecka

Ustawodawstwo hiszpańskie zawiera szereg istotnych przepisów poprawiających skuteczność środków ułatwiających wykonywanie praw przez małoletnich /nieletnich. Wprowadzono również odpowiednie ramy prawne dotyczące *małoletnich cudzoziemców*, uznając – w odniesieniu do takich małoletnich przebywających w Hiszpanii, niezależnie od ich statusu administracyjnego – ich prawo do nauki, opieki zdrowotnej i usług społecznych na takich samych warunkach jak w przypadku małoletnich obywateli Hiszpanii. Jeżeli chodzi o *małoletnich objętych ochroną podmiotów publicznych*, uznanie ich statusu ubezpieczonych w kontekście opieki zdrowotnej następuje z urzędu.

Organy publiczne mają obowiązek zapewnienia ochrony grupom podatnym na zagrożenia, takim jak małoletni bez opieki, osoby wymagające ochrony międzynarodowej, dzieci z niepełnosprawnościami oraz ofiary niegodziwego traktowania w celach seksualnych, wykorzystywania seksualnego, pornografii dziecięcej i handlu ludźmi. Organy te mają również obowiązek zapewnienia poszanowania praw przysługujących tym grupom na mocy przepisów.

Zgodnie z LOPJM nadrzędną zasadą, którą powinny kierować się organy administracji, jest ochrona dzieci przed wszelkimi formami przemocy, w tym m.in. przed przemocą w rodzinie, przemocą ze względu na płeć, handlem ludźmi oraz okaleczaniem narządów płciowych kobiet. Ochrona dzieci będących ofiarami przemocy w rodzinie jest jednym z filarów nowej ustawy o ochronie dzieci i młodzieży, ogłoszonej w dniu 28 lipca 2015 r.

Kompetencje w tej dziedzinie przyznano urządowi ds. pomocy ofiarom jako jednostkom podlegającym Ministerstwu Sprawiedliwości lub wspólnotom autonomicznym. Urzędy te przeprowadzają indywidualną ocenę w celu określenia specjalnych potrzeb ofiar w zakresie ochrony, a także zapewniają im pomoc prawną, psychologiczną i społeczną, dążąc do ograniczenia do minimum wiktyimizacji pierwotnej i uniknięcia wiktyimizacji wtórnej. W tym celu zapewnia się specjalne usługi wsparcia na rzecz dzieci.

W odniesieniu do uczestnictwa dzieci w postępowaniach sądowych hiszpańskie ustawodawstwo uznaje prawo małoletniego/nieletniego do bycia wysłuchanym w każdej sprawie, niezależnie od jego wieku, niepełnosprawności czy jakichkolwiek innych okoliczności, zarówno w kontekście rodzinnym, jak i we wszelkich postępowaniach administracyjnych, sądowych lub mediacyjnych, które go dotyczą i które kończą się wydaniem decyzji lub orzeczenia mających wpływ na jego życie osobiste, rodzinne lub społeczne, z należyтым uwzględnieniem jego poglądów, a także wieku i stopnia dojrzałości. W związku z tym dziecko należy pouczyć o możliwości skorzystania z tego prawa, używając w tym celu zrozumiałego języka i prostej formy dostosowanej do sytuacji dziecka.

Ponieważ priorytetem jest zasada dobra dziecka – biorąc pod uwagę prawo podmiotowe, ogólną zasadę wykładni, a także przepisy procesowe – hiszpańskie ustawodawstwo (LOPJM) wymaga przyjmowania wszelkich środków, kierując się dobrem dziecka, i gwarantuje w szczególności ochronę prywatności dziecka.

Co do zasady wymaga się przeprowadzenia indywidualnej oceny i ustalenia w odniesieniu do każdego dziecka, jakie rozwiązanie służy jego dobru, biorąc pod uwagę wszelkie czynniki, jakie wpływają na jego sytuację.

Definicja dobra dziecka oraz kryteria pozwalające ustalić, jakie rozwiązanie służy jego dobru, uregulowano i opisano szczegółowo w art. 2 LOPJM.

5. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Dziecko jako sprawca przestępstwa: ostatecznym celem przepisów karnych dotyczących nieletnich jest ich resocjalizacja. Proces ten muszą ułatwiać środki wychowawcze oraz wyspecjalizowany personel. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku po zakończeniu postępowania sądowego należy w znacznym stopniu do kompetencji wspólnot autonomicznych, które w głównej mierze odpowiadają za niezbędne środki resocjalizacji, organizację pracy na cele społeczne czy też edukację.

Dziecko jako pokrzywdzony: dzieci będące pokrzywdzonymi przestępstwami mają dostęp do usług społecznych dostosowanych do ich konkretnej sytuacji.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych

Dziecko może być stroną postępowania sądowego w sprawie cywilnej, w którym to przypadku informuje się je o wszelkich wydanych orzeczeniach sądowych, a także może ono dochodzić wykonania tego rodzaju orzeczeń. Wszystkie te czynności odbywają się za pośrednictwem przedstawiciela ustawowego dziecka (ponieważ dzieci nie mają zdolności procesowej), chyba że zostało ono uwolnione spod władzy rodzicielskiej.

Jako pozwany: dziecko może odpowiadać swoim majątkiem za naruszenie postanowień zawartych przez siebie umów.

6. Dostępność środków zaskarżenia

Należy zauważyć, że na mocy hiszpańskich przepisów prawa system dostępu do środków, takich jak ochrona praw dziecka w przypadku konfliktu interesów z rodzicami, jest taki sam we wszystkich jednostkach terytorialnych posiadających własny zbiór przepisów.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych

Zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania: hiszpańskie prawo – ustawa 4/15 – zapewnia szeroko zakrojone ramy prawne w zakresie ochrony małoletnich pokrzywdzonych.

Każde dziecko ma prawo do uzyskania informacji, wniesienia zażalenia, skorzystania z mechanizmów odwoławczych lub mechanizmów kontroli sądowej, a także do ubiegania się o odszkodowanie/kompensatę w toku lub po zakończeniu postępowania karnego w sprawie, w której dziecko to występowało w charakterze pokrzywdzonego. Każde dziecko, które nie dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi, ma prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych

Broniąc swoich praw i wykonując zagwarantowane uprawnienia, dziecko może:

wystąpić o ochronę i opiekę właściwego podmiotu publicznego;

poinformować prokuratora o zaistniałej sytuacji;

wnieść skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich;

wystąpić o dostępne środki społeczne do organów administracji publicznej;

wystąpić o pomoc prawną i wyznaczenie obrońcy z urzędu;

wnieść indywidualną skargę do Komitetu Praw Dziecka.

W przypadku wystąpienia konfliktu interesów prawo przewiduje możliwość wyznaczenia kuratora procesowego.

Do sądu cywilnego można wnieść skargę na decyzję administracyjną dotyczącą ochrony małoletnich.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Hiszpanii\(606 kB\)](#) (606 Kb)

Ostatnia aktualizacja: 17/01/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.